

01.09.2022

Урок 2.

Тема: Галузева економіка як наука і господарська система.

План

1. Структура економіки.
2. Економічні закони і їх сутність.
3. Сутність, структура, роль потреб в розвитку економіки.
4. Економічні ресурси і фактори. Економічний продукт.

1. Структура економіки

Функціональна структура

1. Економіка — це перш за все **людина, люди**.

Праця як доцільні дії проявилась перш за все в господарюванні.

Людина являє **ціль економіки**. В той же час люди є **засобом економіки**.

Людина як частина економіки і її учасник виступає в трьох особах:

- людина-виробник;
- людина-споживач;
- людина-управлінець (координування та узгодження дій).

2. Друга частина економіки — **природа**. Природа - **середовище проживання** людей (навколишнє середовище).

3. Третя складова частина економіки — **«штучна (антропогена) природа»** - все, що створено людиною, виникло в результаті діяльності людей (включає матеріально-речову, енергетичну, інформаційну частини).

4. **Інфраструктура** - це сукупність об'єктів, що забезпечують функціонування виробництва (**виробнича інфраструктура**) і умови життєдіяльності людей (**соціальна інфраструктура**).

5. **Предмети споживання (споживчі товари)** - все, що покликане задовольняти особисті потреби людей.

6. **Інформація** - це знання, інтелектуальний продукт, представлені переважно у формі **застосовуваних у виробництві** результатів наукових досліджень, проектів, а також інформація, **споживана людьми**.

Економічні процеси і економічні об'єкти мають **дві сторони**: *матеріально-речову* (кількісні, об'ємні або натуральні показники) і *вартісну*.

Подвійна природа економіки, яка виявляється в наявності в ній взаємопов'язаних сторін у вигляді *матеріально-речового і грошового початків*, є **фундаментальною ознакою і принципом економіки**.

Галузева структура економіки

Галузь - частина економіки, виробничо-економічна область, в яку входять об'єкти, що володіють єдністю виконуваних функцій, видів і призначення продукції, що випускається, застосовуваних технологічних процесів.

У галузевій структурі економіки - дві групи галузей: галузі **матеріального виробництва** і галузі **соціально-культурної сфери** (нематеріального виробництва).

Сфера матеріального виробництва: промисловість (добувна, переробна, машинобудівна, легка) сільське і лісове господарство, будівництво, транспорт і зв'язок, торгівля і громадське харчування, матеріально-технічне забезпечення.

Соціально-культурна сфера (нематеріальне виробництво): культура, освіта, охорона здоров'я, соціальне забезпечення, наука, управління, житлово-комунального господарства, побутове обслуговування населення.

Територіальна структура економіки

Територіальна економіка — це економічні об'єкти, розташовані на даній території.

Територіальність економіки треба розуміти і мати на увазі в суто географічному, **державно-національному** і **природному** сенсах.

2. Економічні закони і їх сутність

Економічні процеси в суспільстві управляються внутрішніми, властивими їм законами - законами громадських дій людей або **економічними законами**.

Ряд істотних і принципових відмінностей між законами природи і економіки:

- 1) природні закони - це закони природи, економічні - закони розвитку суспільного життя, господарської діяльності людей;
- 2) природні закони - вічні, економічні - носять історичний характер;
- 3) відкриття та використання природних законів відбувається більш-менш гладко, а економічні закони зустрічають сильну протидію з боку відживаючих громадських сил.

Слід розрізняти об'єктивні закономірності і юридичні нормативні акти.

Економічні закони класифікуються за такими групами (в залежності від їх історичної стійкості):

- 1) специфічні** економічні закони (закони розвитку конкретних, історично визначених форм господарювання);
- 2) особливі** економічні закони (**закони для ряду епох**, де зберігаються умови для їх дії);
- 3) загальні** економічні закони.

1. Закон підвищення потреб - потреби ростуть в кількісному і в ще більшому ступені якісному відношенні.
2. Закон зростаючих альтернативних витрат - для отримання кожної додаткової одиниці одного товару доводиться розплачуватися втратою зростаючої кількості інших товарів, тобто збільшенням втрачених можливостей.

3. Закон спадної прибутковості (віддачі) - приріст випуску певного продукту за рахунок збільшення будь-якого змінного фактора при інших фіксованих факторах убуває, починаючи з деякого обсягу випуску.
4. Закон попиту - величина попиту зростає при зниженні ціни і зменшується при підвищенні ціни товару за інших незмінних факторів.
5. Закон пропозиції - обсяг пропозиції товару збільшується при збільшенні ціни і зменшується при її зниженні за інших незмінних факторів.
6. Закон спадної граничної корисності (перший закон Госена) - чим більше споживання деякого блага, тим менше приріст корисності, що отримується від одиничного збільшення споживання цього блага.
7. Закон Енгеля (залежність структури особистого споживання від доходу - кількість і види придбаних споживачами товарів і послуг в помітному ступені залежать від грошових доходів покупців).
8. Закон вартості – регулює еквівалентний обмін товарів відповідно до кількості втіленого в них суспільно-необхідного робочого часу, який є мірилом вартості товару.
9. Закони грошового обігу - кількість грошей, що обертаються в країні протягом певного періоду часу, має дорівнювати грошовій вартості проданих за цей період товарів (закон відповідності між обертаючою в країні грошовою масою і грошовою вартістю обертаючою товарною масою).

$$M * V = Q * P,$$

де M – маса грошей;

V – кількість обертів;

Q – кількість товару;

P – ціна одиниці товару.

3. Сутність, структура, роль потреб в розвитку економіки

Потреби – об'єктивна потреба людей в чому-небудь, об'єктивно необхідному для підтримки життєдіяльності і розвитку організму, розвитку особистості, що вимагає задоволення.

Найбільшого поширення набула теорія американського вченого А. Маслоу, згідно з якою всі потреби за принципом ієрархії розташовуються в наступному висхідному порядку від "нижчих" матеріальних до "вищих" духовних:

1) фізіологічні;

2) в безпеці;

3) в соціальних зв'язках;

4) самоповага;

5) в розвитку.

За суб'єктами (носіями потреб):

- індивідуальні, групові, колективні, громадські.

По об'єкту (предмету, на який вони спрямовані):

- матеріальні, духовні, етичні (пов'язані з моральністю) і естетичні (що стосуються мистецтва);

За сферами діяльності:

потреби праці, спілкування, рекреації та економічні.

Цю класифікацію потреб можна доповнити виділенням потреб раціональних і ірраціональних, абсолютних і дійсних, усвідомлених і не усвідомлених, помилково понятих та ін.

Швидше за все насичуються і мають певну межу збільшення потреби нижчого порядку. По суті, безмежні запити вищого порядку - соціальні та інтелектуальні.

Економічні потреби - це частина людських потреб, для задоволення яких необхідне виробництво, розподіл, обмін і споживання благ і послуг. Саме вони беруть участь в активній взаємодії між виробництвом і незадоволеними запитами людей.

Тільки при усвідомленні потреб виникає мотивація до праці. В цьому випадку потреби набувають конкретну форму - форму інтересу. Всі інтереси існують в єдності, але між ними є і протиріччя.

4. Економічні ресурси і фактори. Економічний продукт.

Виробничо-економічна діяльність - це перетворення деяких видів *економічних ресурсів* в певний *економічний продукт*.

До економічних ресурсів відносять: **працю, природні ресурси** (прийнято називати всі природні ресурси єдиним терміном «земля»), **засоби виробництва, грошові засоби, інформаційні ресурси**.

В економічній практиці всі види які використовуються в економіці матеріально-речових ресурсів - **матеріальні ресурси**.

Відтворювані і невідтворювані ресурси.

Призначені для економічної діяльності *матеріальні і грошові ресурси* називають **капіталом**.

Фізичний капітал (засоби виробництва) і виділений на їх придбання **грошовий капітал**.

Інвестиції.

Особливий (невідтворюваний, обмежений) економічний ресурс - **час. Ресурси** - це те, що надходить, входить в економіку. **Фактори** - те, що задіяно в виробничо-економічних процесах, використовується в них. Фактори виробництва: **земля, праця, капітал**.

Економічний продукт - те, що виробляється, створюється, використовується в економіці.

Продукція - матеріально-речовий продукт, створений в процесі матеріального виробництва.

Товар- об'єкт купівлі і продажу, тобто економічний продукт, який після свого створення підлягає продажу або призначений для продажу.

Робота - трудова діяльність, існування якої розглядається як продукт діяльності, як корисний і потрібний її результат, який підлягає оцінці і оплаті.

Проміжний і кінцевий продукт.

Домашнє завдання: Конспект теми в робочому зошиті. Зошит зберігаємо, по закінченню дистанційного навчання – здаєте зошит на перевірку.